

TÁRGY: Építészeti alapismeretek	TANÉV	FÉLÉV	ÉVFOLYAM
ELŐADÓ: Vasáros Zsolt DLA egyetemi docens Helfrich Szabolcs egyetemi adjunktus	2009/2010.	I.	N.III. Műszaki menedzser

Az ókori Róma építészete – óravázlat

- Az ókori római állam Itáliában, a mai Róma területén és a környező vidéken alakult ki. Terjeszkedése során Itália egész területét, majd időszámításunk kezdetéig a Földközi-tenger csaknem teljes térségét, Nyugat- és Közép-Európát a rajna és a Duna vonaláig, a brit sziget déli felét, a Balkánt, Kisáziát és a Fekete-tenger partvidékét hódította meg. Később a birodalom kiterjedt a mai Románia és Mezőpotámia területére is.
- Kronológiai áttekintés:
  - Királyság: i.e. 753-510
  - Köztársaság: i.e. 510-27
  - Császárság: i.e. 27-i.sz. 476
- A római építészet főbb feladatai:
  - Fő művészi feladat: templomépítés: etruszk hagyományokon, ötvözve a görög építészet elemeivel. A görög peripterosz helyett prosztulosz elrendezésű, amely pódiumára a lépcső pofafalak között vezet fel.
  - A római lakóház is ötvözi a görög és etruszk hagyományokat, létrejön a perisztíl udvaros, átriumos háztípus.
  - Villa urbana-városok közelében épített városi lakóház/Villa rustica-vidéki birtokokon épített, részben gazdasági udvarház
  - Császári paloták és villák: Róma, Palatinus-domb
  - Fórum: görög agórához hasonlóan kereskedelmi politikai és reprezentatív központja, legjelentősebb épületek a zárt és fedett csarnokok, a bazilikák
  - Színház: a teljes nézőtér is épített
  - Amfiteátrum: viadalok színtere, új épülettípus
  - Cirkuszok: kocsiversenyek színterei, a görög stadionhoz hasonló
  - Fürdők-thermák: jellegzetesek a nagy tömegek befogadására alkalmas fürdőkomplexumok
  - Emlékművek, diadalívek, sírépítmények
  - Hadiépítészet: városfalak, katonai táborok, limes, őrtornyok
  - Mérnöki létesítmények: vízvezetékek, csatornák, utak, hidak, kikötők
- Téralakítás: az ókori rómaiban találunk először belső alátámasztás nélküli fedett tereket. A külső és belső igényes megfogalmazása egyenrangúvá vált. A hosszanti és centrális terek alkalmazása általánossá válik, ezeket különböző bővületekkel gazdagodhatnak. A különböző tértípusokat az építészeti eszközökkel változatosan össze tudták kapcsolni, a monumentalitást a különböző terekből nyíló átlátások is fokozták. A nagyobb terek lefedése boltozással történt, amelyek mérnöki megoldásait csupán a XIX. század tudta túlszárnyalni.
- Építőanyagok tekintetében a korábbiakhoz képest az égetett téglák alkalmazása vált fontossá, nagy tömegű falakat és boltozatokat betonszerű anyagból, öntött technológiával készítették.
- A római építészet az alakját a görög továbbfejlesztéséből nyerte. A dór, ión és korintuszi mellett kialakulnak saját oszloprendek is, mint a toszkán és a kompozit. A gazdag formakincs arányai, kiképzése a monumentális méretekhez is idomul, összetett homlokzati kompozíciókat eredményezve.
- Ismertetett példák:
  - Róma-Forum Romanum
  - Róma-Fortuna Virilis-templom
  - Pompei és Herculaneum-város és lakóházak, Vettiusok háza
  - Pompei-Amfiteátrum
  - Róma-Colosseum
  - Róma-Pantheon
  - Tibur/Tivoli-Hadrianus villája
  - Róma-Caracalla thermái
  - Róma-Maxentius bazilikája

- Róma-városfalak
- A római építészet az épületek sokféleségében, volumenében és igényességében messze felülmúlta az előző korok építészetét, ugyanakkor azok szerves továbbfejlesztésén és innovációján alapult.

Ajánlott irodalom:

Szentkirályi Zoltán-Détshy Mihály: *Az építészet rövid története*, Műszaki Könyvkiadó, Budapest (több kiadásban)

Hajnóczi J. Gyula: *Az építészet története – Ókor II. Klasszikus kultúrák*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest